

De la fàbrica cultural al laboratori ciutadà

Publicat per [Interacció](#) [1] el 15/02/2018 - 10:12 | Última modificació: 02/06/2026 - 10:29

El capítol IV de *Industrias culturales y creativas. Perspectivas, indicadores y casos* proposa una lectura crítica d'un dels grans dispositius culturals urbans de les darreres dècades: les fàbriques de creació. Andrea Estankona Loroño descriu com aquests espais apareixen en el context postindustrial, enmig de la globalització, la crisi sistèmica i la consolidació de la creativitat com a recurs econòmic estratègic.

El text situa l'origen d'aquest model en la convergència entre polítiques culturals i polítiques de desenvolupament econòmic. La cultura deixa de justificar-se només per l'accés ciutadà o el valor simbòlic i passa a integrar-se en discursos sobre innovació, competitivitat i regeneració urbana. En aquest marc proliferen les "fàbriques de cultura" o "fàbriques de creació", sovint instal·lades en antigues infraestructures industrials reutilitzades. La seva funció aparent és donar suport a noves pràctiques creatives i generar ecosistemes innovadors.

El valor del capítol apareix sobretot en el moment en què qüestiona aquest model. L'autora assenyala que moltes fàbriques de creació han acabat convertint-se en "espais arquitectònics buits", més orientats a simbolitzar modernitat urbana i atraure la "classe creativa" que no pas a transformar les relacions culturals o socials del territori. La crítica és important perquè desplaça el focus des de l'edifici cap a les formes de participació, governança i producció col·lectiva que realment sostenen la innovació cultural.

La innovació cultural no depèn només dels edificis. També de les formes de relació, experimentació i governança que aquests espais són capaços d'activar.

És aquí on el text introdueix la transició central del capítol: el pas de les fàbriques de creació als laboratoris d'innovació ciutadana. La irrupció de la societat xarxa i les noves formes de producció col·laborativa fan emergir espais més oberts, híbrids i experimentals, orientats no només a produir cultura sinó també a activar processos col·lectius de coneixement, prototipatge i resolució compartida de problemes.

Els laboratoris ciutadans apareixen així com a "fàbriques de futur". La metàfora és significativa. El futur ja no es produeix únicament des de grans institucions culturals o des de sectors professionals especialitzats, sinó des d'espais distribuïts on ciutadania, tecnologies, creativitat i experimentació social es connecten. El text ens convida al debat: quin paper han de tenir els equipaments culturals en la innovació social? Pot existir una política cultural centrada més en processos que en programacions? Com es governen espais culturals basats en participació, prototipatge i coneixement compartit?

Llegit avui, el capítol també permet revisar críticament molts discursos sobre innovació cultural desenvolupats durant els anys 2000 i 2010. Bona part de les fàbriques de creació van néixer sota l'hegemonia de la "ciutat creativa", amb una forta càrrega urbanística i competitiva. El text detecta ja els límits d'aquest paradigma i apunta un desplaçament cap a formes més comunitàries i distribuïdes de producció cultural. No idealitza aquest gir, però sí que identifica un canvi profund: la innovació cultural deixa de dependre només d'infraestructures singulars i passa a relacionar-se amb capacitats col·lectives d'organització, experimentació i participació. (n. de l'e., 2026)

Referència

Estankona Loroño, A. (2016). De las fábricas de creación a los laboratorios de innovación ciudadana como fábricas de futuro. A J. Echeverría (Ed.), *Industrias culturales y creativas: perspectivas, indicadores y casos* (p. 133-158). Sinnergiak Social Innovation.

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Etiquetes: equipaments culturals

Etiquetes: governança cultural

Etiquetes: participació cultural

- [3]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2018/fabrica-cultural-laboratori%20>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/e170093_0.pdf

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/7439>